

University
of Wrocław

ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL SCIENCES STUDIES
2009, 2(2), p. 299–320

INTERNETINIŲ AZARTINIŲ LOŠIMŲ TEISINIO REGULIAVIMO PROBLEMAS

Mantas Arasimavičius

Mykolas Romeris universiteto Teisės fakulteto
Administracinės teisės ir proceso katedra
Ateities g. 20 LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 614) 66233

Elektroninis paštas mantas.arasimavicius@gmail.com

Pateikta 2008 m. spalio 16 d., parengta spausdinti 2009 m. balandžio 20 d.

Anotacija. *Internetiniai azartiniai lošimai – gana naujas fenomenas, išplitęs pasaulyje žaibiškai besivystant internetinėms technologijoms bei elektroninei komercijai. Suverenioms valstybėms galėjo atitinkamai sureguliuoti azartinių lošimų sektorį, jį licencijuoti, apskritai drausti ar palikti rinkos savireguliacijai, o internetiniai lošimai nėra taip lengvai kontroliuojami pasitelkiant tradicines reguliavimo priemones.*

Internetas – visuotinis kompiuterių tinklas – neturi jokių sienų. Jame bet kuris vartotojas gali lengvai pasiekti kitose valstybėse esančių serverių informaciją, naršyti kitose valstybėse esančiuose interneto tinklalapiuose, juose pirkti prekių ar lošti iš pinigų. Plėtojantis elektroninei komercijai bei elektroninio atsiskaitymo technologijoms tapo paprasčiau sudaryti ir elektroninius, įskaitant ir azartinių lošimų, sandorius. Sandoriai nesusiję su konkrečia valstybe, jie vyksta ir šalys juos vykdo išimtinai internetinėje erdvėje, todėl dėsningai kilo taikytinos teisės pasirinkimo problema. Taip valstybių valdžia prarado galimybę kontroliuoti internetinius azartinius lošimus, legaliai organizuojamus esant įvairioms jurisdikcijoms. JAV bandė kovoti su šiuo neigiamu reiškiniu blokuodama interneto tinklalapius, drausdama elektroninius atsiskaitymus už lošimus bei uždrausdama pačius internetinius lošimus. Vis dėlto ilgai paaiškėjo, jog net ir šios priemonės nėra pakankamai efektyvios. Modernėjant

atsiskaitymų technologijoms bei nuolat besiplečiant internetinių lošimų verslui greitai buvo sugalvota būdų, kaip prasilenkti su nustatytais draudimais. Kita vertus, valstybių valdžia negali sukontroliuoti visų pažeidėjų, anonimiškai veikiančių interneto tinkle.

Atsižvelgiant į minėtą interneto azartinių lošimų problematiką, šiame moksliniame straipsnyje yra tyrinėjamos bei lyginamos internetinių azartinių lošimų reguliavimo, taip pat visiško draudimo alternatyvos, teisiškai įvertinant Jungtinių Amerikos Valstijų, 2006 m. siekusių uždrausti internetinius lošimus, patirtį. Analizuojamos internetinių lošimų draudimo neefektyvumo priežastys, ieškoma būdų, kaip efektyviau kontroliuoti internetinius azartinius lošimus, geriau apsaugoti pažeidžiamiausias visuomenės grupes nuo neigiamo internetinių azartinių lošimų poveikio.

Tyrimo rezultatai paskatino taikant logines priemones pabandyti sukurti idealią internetinių azartinių lošimų teisinio reguliavimo koncepciją, nustatyti, kas ir kaip idealiu atveju turėtų būti reguliuojama.

Lietuvos Respublikoje galiojantis teisinis internetinių azartinių lošimų reguliavimas nėra pažangus. Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatyme yra įtvirtintas tik absoliutus draudimas organizuoti kitokius lošimus negu yra nurodyti įstatyme. Vis dėlto lošti interneto lošimus Lietuvoje nėra draudžiama, ir Valstybinė lošimų priežiūros komisija neturi jokių teisinių svertų kovoti su kitose valstybėse įsikūrusiais lošimų organizatoriais. Šios problemos dar labiau skatina sukurti efektyvų internetinių lošimų reguliavimo modelį.

Taip pat straipsnyje yra pateikiamos pasaulinės internetinių azartinių lošimų plitimo ir galimo jų reguliavimo tendencijos, į kurias rekomenduojama atsižvelgti ir Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui, skatinant jį neatidėliotinai imtis bent minimalių internetinių azartinių lošimų teisinio reguliavimo priemonių.

Reikšminiai žodžiai: administracinė teisė, azartiniai lošimai, internetiniai azartiniai lošimai, lošimo prieiga, interneto teisinis reguliavimas, elektroniniai atsiskaitymai, priklausomybė nuo azartinių lošimų, idealus teisinis reguliavimas.

Įvadas

Pasaulyje masiškai plintant kompiuterinei technikai bei internetui skverbiantis į visas žmonių gyvenimo sritis įstatymų leidėjui tampa būtina reguliuoti visuomeninius santykius, susiklostančius elektroninėje erdvėje. Į elektroninę erdvę persikėlė bankininkystė, prekyba vertybiniais popieriais – nuo seno garsėjusi kaip azartiškų žmonių užsiėmimas. Vis labiau plinta ir azartiniai lošimai internete¹. Nors Lietuvos Respublikoje šio reiškinio mastai kol kas nebuvo skaičiuoti, tačiau galimybių lošti internete dabar gali atrasti kiekvienas norintis. Būtina tik viena tokio lošimo sąlyga – turėti kuo atsiskaityti

---

1 Griffiths, M.; Gambling, Technologies: Prospects for Problem Gambling. *Journal of Gambling Studies*. 1999, 15(3). [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <<http://www.springerlink.com/content/p6t5246180p6p510/fulltext.pdf>>.

(turėti tarptautinę mokėjimo kortelę arba kitokią internete pripažįstamą atsiskaitymo priemonę, ar elektroninių grynųjų pinigų² (pvz., VISA, e-money, e-cash,³).

Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjas lošimams internete reglamentuoti nėra priėmęs jokio teisės akto, tačiau atsižvelgiant į galiojančius teisės aktus Lietuvos Respublika priskirtina prie lošimus internete draudžiančių šalių. Taip nutiko dėl to, jog dar 2001 m. gegužės 17 d. priimtas pirmasis Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas⁴ atsitiktinai sureguliuavo ir lošimus elektroninėje erdvėje. Nors įstatyme nėra net paminėtas internetas, tačiau įstatymo 10 str. uždraudė organizuoti lošimus, nenurodytus įstatyme arba pažeidžiant jame nustatytą tvarką. Įstatymas taip pat uždraudė ir azartinių lošimų patalpose atsiskaityti banko (debeto, kredito) kortelėmis bei reklamuoti azartinius lošimus. Remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo formuojama praktika net ir internetinio lošimo puslapio nurodymas laikytinas neleidžiama reklama⁵.

Straipsnio objektas. Drausdamas organizuoti azartinius lošimus internete, tačiau nedrausdamas gyventojams lošti internetinius lošimus, organizuojamus kitose šalyse, Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas tik iš dalies sureguliuavo visuomeninius santykius, susijusius su internetiniais azartiniais lošimais. Teisės aktais liko visai nesureguliuota sritis, susijusi su kitų šalių internetinių lošimų organizatorių veiksmis Lietuvoje. Atsižvelgiant į tai šio mokslinio straipsnio objektas yra visuomeniniai santykiai, susiję su internetinių azartinių lošimų organizavimu ir vykdymu, jų teisinio sureguliuavimo problematika, priežastys, skatinančios užsienio valstybes taikyti internetinių lošimų draudimus arba, priešingai, – šiuos lošimus legalizuoti.

Straipsnio tikslas. Nustačius priežastis ir prielaidas internetiniams lošimams plisti šio straipsnio tikslas yra sukurti teorinę internetinių azartinių lošimų idealaus reguliavimo modelio koncepciją, išanalizuoti internetinių azartinių lošimų plitimo tendencijas bei atsižvelgiant į tai pasiūlyti Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui imtis atitinkamų teisinio reguliavimo priemonių. Šio straipsnio tikslas – parengti internetinių lošimų reguliavimo rekomendacijas, todėl darbo hipotezę formuluosime kaip tvirtinimą, jog internetiniai azartiniai lošimai pasaulyje plinta, ir valstybės kol kas neturi efektyvių priemonių jiems kontroliuoti.

Straipsnio uždaviniai. Atsižvelgdami į iškeltą hipotezę bei straipsnio tikslus atitinkamai formuluosime ir straipsnio uždavinius. Jie būtų keturi: 1) nustatyti azartinių lošimų internete populiarumo priežastis ir prielaidas; 2) teisiškai išanalizuoti internetinių azartinių lošimų plitimo tendencijas; 3) trumpai aptarti idealias teorines internetinių azartinių lošimų reguliavimo priemones; 4) Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui pasiūlyti konkrečius azartinių lošimų internete teisinio reguliavimo būdus.

2 Civilka, M., et al. *Informacinių technologijų teisė*. Vilnius, 2004, p. 391.

3 Miller, J. E-money mini-FAQ (release 2.0) Answers to Frequently Asked Questions about Electronic Money and Digital Cash. [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-04-16]. <<http://projects.exeter.ac.uk/RDavies/arian/emoney-faq.html>>.

4 Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 43-1495.

5 Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo nutartis administracinėje byloje (bylos Nr. N-1-108/2007) [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-16]. <<http://www.vlpk.lt/lt/lawinfo/teismu-sprendimai-2/?catid=1&newsid=25>>.

Temos aktualumas. Tema yra aktuali ir nauja. Lietuvos Respublikoje dar nebuvo atlikta jokių internetinių azartinių lošimų paplitimo tarp Lietuvos Respublikos gyventojų tyrimų. Nuolat plečiasi visuotinio kompiuterių tinklo – interneto panaudojimo galimybės. Nuolat plečiasi internetinių lošimų prieiga⁶, atsiranda daug naujų piniginių atsiskaitymo instrumentų⁷, kurie gali būti naudojami lošiant internete. Temos aktualumą pagrindžia ir tai, jog internetinius lošimus gali lošti ir nepilnamečiai, internete nėra galimybės taikyti jokių prevencijos priemonių, nėra vienos internetinių azartinių lošimų ribojimo ar leidimo pasaulinės koncepcijos.

Tyrimo metodai. Straipsnyje taikyti kokybiniai tyrimo metodai, nes taikant juos geriausiai galėjo būti išanalizuoti tirti reiškiniai – žmonių kasdienės socialinės praktikos pažinimas⁸. Buvo dirbama panaudojant teorinio lygmens duomenis, mokslinę medžiagą, todėl atlikto tyrimo tikslams pasiekti pakako teorinių mokslinio tyrimo metodų. Siekiant atskleisti esminius akcentus, kurie turėjo būti aptarti, pasitelktas *abstrakcijos* metodas⁹. Lyginant analizuotų teisinių vertybių reikšmingumą pasitelktas *alternatyvų* metodas¹⁰. Svarbiausi tyrimo aspektai buvo išsamiau ištirti taikant *analizės* metodo priemones. Plačiausiai darbe buvo taikomi *kontekstinės analizės* ir *priežastingumo analizės* metodai¹¹, nes buvo išsikelti tikslai išskirti internetinius azartinius lošimus iš kitų visuomeninių santykių, juos išanalizuoti ir nustatyti šių lošimų tendencijas bei jų populiarumo priežastis. Taip pat darbe buvo taikytas teorinis *idealizacijos* metodas siekiant nustatyti galimybes optimaliai teisiškai reguliuoti internetinius azartinius lošimus¹².

1. Azartiniai lošimai internete: reguliuoti ar uždrausti?

Diskusija dėl internetinių azartinių lošimų aktyviai vyksta jau seniai. Visų pirma ji prasidėjo išsivysčiusiose pasaulio šalyse, kuriose pirmiausia įvyko internetinė revoliucija¹³ ir išplito interneto prieiga bei elektroninė komercija¹⁴. Azartiniai lošimai apskriems interneto verslininkams tapo geru uždarbio šaltiniu. Kai kurių šaltinių Jungtinėse Ame-

6 Brown, S. Reasons for the Increase in Online Gambling. *Student Affairs Online*. [interaktyvus]. 2005, 6(4). [žiūrėta 2008-09-11] <http://www.studentaffairs.com/ejournal/Fall_2005/OnlineGambling.html>.

7 Civilka, M., et. al., p. 382–297.

8 Tidikis, R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius, 2003, p. 358.

9 *Ibid.*, p. 370.

10 *Ibid.*, p. 373.

11 *Ibid.*, p. 378.

12 *Ibid.*, p. 401.

13 Khoo, H. *The internet revolution*. In defence of Marxism. 1999 m. spalio 15 d. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <http://www.marxist.com/scienceandtech/internet_revolution.html>.

14 Mahbubur, R. S; Raisinghani, M. S. Electronic commerce: Opportunity and Challenge. [interaktyvus] Hershey: Idea Group Publishing. 2000, p. 1–3. [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-04-16]. <http://books.google.lt/books?id=mKFc0zsz_sUC&dq=Electronic+commerce&printsec=frontcover&source=bl&ots=qY4mYrLK0N&sig=Yd63kqzmkYFO-NryLkhDLU-Goew&hl=lt&ei=AD_nSYHMNIGN_QaRmr3vAw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3#PPP1,M1>. Electronic commerce. Straipsnis internetinėje enciklopedijoje Wikipedia. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_commerce>.

rikos Valstijose duomenimis, bendrosios įplaukos iš lošimų internete 2007 m. buvo 18 mlrd. USD, o pateikiama 2010 m. prognozė rodo šias įplaukas būsiant dar 6 mlrd. USD didesnes¹⁵.

Jungtinėse Amerikos Valstijose geriausiai išplėtotą interneto infrastruktūrą, todėl jose vienos pirmųjų iškilo lošimų internete problemos. Iki 2006 m. JAV nebuvo vienos federalinės internetinių azartinių lošimų reguliavimo sistemos. Tuo metu skirtingos valstijos internetinius azartinius lošimus reguliavo įvairiai. Vienos juos draudė, kitose buvo leidžiami, dėl to kilo nemažai kolizinių situacijų, teisminių bylų ir diskusijų. Jos ypač suaktyvėjo nuo 1997 m.¹⁶ Tuo metu ryškėjo ir pagrindinės priežastys, dėl kurių nuo 2006 m. spalio¹⁷ azartiniai lošimai internete JAV Senato buvo visuotinai uždrausti. Uždrausti bet kokie atsiskaitymai už internetinius lošimus. Kadangi su tomis pačiomis problemomis susiduria dauguma pasaulio valstybių, šias priežastis paanalizuokime plačiau. JAV autoriai skiria bent keturias¹⁸ tokias priežastis:

1. Galimybė apgauti internete lošiančius vartotojus.
2. Galimybė lošti internete pilnametystės neturintiems asmenims.
3. Didėjantis priklausomybės nuo azartinių lošimų mastas.
4. Noras išlaikyti stabilias pajamas, gaunamas iš veikiančių lošimo įstaigų ar į valstybės monopolį patenkančių lošimo subjektų.

1.1. Galimybė apgauti vartotojus

Vartotojų apgaulė – tai internete populiarus neteisėto elgesio modelis, kai vartotojui yra suteikiama klaidinga informacija, melagingomis priemonėmis jis skatinamas įsigyti bevertę prekę ar paslaugą, sumokėti pinigų arba kitaip nesąžiningai su vartotoju elgiamasi, sukčiaujama, pasisavinamas jo turtas¹⁹. JAV internetinių azartinių lošimų draudimo propaguotojai nurodo, jog vartotojai gali būti apgauti tiek lošimo organizatoriui lošimo programose įdiegus nesąžiningus algoritmus, kurie sumažintų var-

15 Lošimų verslo konsultantų Christiansen Capital Advisors LLC svetainė internete [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-04]. <http://www.cca-i.com/Primary%20Navigation/Online%20Data%20Store/internet_gambling_data.htm>.

16 Lessani, A. M. How much do you want to bet that the internet gambling prohibition Act of 1997 is not the most effective way to tackle the problems of online gambling? *The UCLA Online Institute for Cyberspace Law and Policy* [interaktyvus]. 1998, 5. [žiūrėta 2008-09-02]. <<http://www.gseis.ucla.edu/iclp/alessani.html>>.

17 U.S. Congress Approves Bill to Ban Internet Gambling [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <<http://poker.about.com/b/2006/10/02/us-congress-approves-bill-to-ban-internet-gambling.htm>>. Pranešimo apie JAV Senato 109 kongreso priimtą teisės aktą Safe Port Act, numatantį atsiskaitymų už internetinius lošimus draudimą, tekstas [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <http://www.rules.house.gov/109_2nd/text/hr4954cr/hr49543_portscr.pdf>.

18 Lessani, A.M. *op. cit.* „How much do you want to bet that the internet gambling prohibition Act of 1997 is not the most effective way to tackle the problems of online gambling?“, *The UCLA Online Institute for Cyberspace Law and Policy*, 1998. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-02]. <<http://www.gseis.ucla.edu/iclp/alessani.html>>.

19 Tips on how to identify a scam or a fraud. *Consumer fraud reporting*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <<http://www.consumerfraudreporting.org/identify.php>>. Vartotojų apgaulės atvejus registruojantis puslapis internete [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <<http://www.consumerfraudreporting.org/identify.php>>.

totojo galimybes laimėti, tiek neišmokant vartotojo laimėtų ar negražinant sumokėtų pinigų²⁰. Apgautas vartotojas negalėtų tinkamai ginti savo teisių, nes internetinių lošimų organizatoriai dažniausiai veikia užsienio valstybėse, prieš kurių jurisdikcijas beveik neįmanoma imtis efektyvių teisinių priemonių²¹.

Vis dėlto internetinių lošimų skeptikai pabrėždami internetinių lošimų nesąžiningumo elementą pamiršta kitus aspektus.

Visų pirma, pamirštama jog net ir azartinių lošimų segmente veikia bendrieji rinkos dėsniai, balansuojantys paklausą ir pasiūlą. Apgaudinėjant vartotojus juk objektyviai tolydžio mažėtų noras lošti internete, taigi ir lošimo paklausa, galbūt net tiek, jog internetiniai lošimai prarastų populiarumą²². Plėtojantis elektroninei komercijai šis nesąžiningumo prezumpcijos aspektas buvo ir yra vienas iš esminių jos plėtros stabdžių^{23, 24}, kol laipsniškai elektroninė komercija įgavo visuomenės pasitikėjimą ir globalų mastą pasaulio ekonomikoje. Žinoma, negalima akiai tvirtinti, jog nėra jokios apgavystės rizikos. Tokia rizika visada yra net ir perkant daiktus įprastoje parduotuvėje, tačiau plėtojantis internetinėms komunikacijos priemonėms plėtojosi ir priemonės, leidžiančios bent iš dalies sumažinti vartotojų apgaulės riziką.

Antra, net ir internete yra tam tikros garantijos. Dažniausiai taikomos priemonės yra elektroninis sertifikavimas²⁵ bei reitingavimas²⁶. Sertifikavimo esmė yra ta, jog specializuoti internetinės erdvės dalyviai asmeniškai garantuoja kitų interneto paslaugų tiekėjų patikimumą, tam tikrų procedūrų laikymąsi. Reitingavimo esmė yra ta, jog internetinių paslaugų tiekėjo patikimumas yra vertinamas atsižvelgiant į viešosios nuomonės (tų pačių vartotojų) atsiliepimų rezultatus.

Rinkos dėsniai galioja ne tik vartotojams renkantis internetinius lošimo namus – čia svarbus ir sąnaudų minimizavimo²⁷ aspektas, apie kurį internetinių lošimų skeptikai nutyli. Internetinės technologijos pasižymi tuo, jog jos maksimaliai automatizuoja procesą,

- 20 Lessani, A. M. How much do you want to bet that the internet gambling prohibition Act of 1997 is not the most effective way to tackle the problems of online gambling? The UCLA Online Institute for Cyberspace Law and Policy, 1998 gegužė. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-02]. <<http://www.gseis.ucla.edu/iclp/alessani.html>>.
- 21 Denisenko, V. *Įkyri mintis – cenzūra internete* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.balsas.lt/naujiena/202083>>.
- 22 Wonnacott, P.; Wonnacott R., *Mikroekonomika*. Kaunas, 1998, p. 49.
- 23 Scottish Consumer Council Press release. *E-commerce: lack of consumer trust holds it back* [interaktyvus]. *Scottish Consumer Council Press release*. [žiūrėta 2008-09-15]. <http://www.scotconsumer.org.uk/pressinfo/00news_re/nr08e-co.pdf>.
- 24 Civilka, M., *et al.*, p. 215, 267.
- 25 Informacija apie WebTrust sertifikata. *Decide If, or When, Your Site Should Get a WebTrust Seal* [interaktyvus]. Bennet Gold chartered accountants [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.webtrust.net/decision.shtml>>. Informacija apie VeriSign sertifikata. *VeriSign: company information* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.verisign.com/corporate/information/index.html>>.
- 26 Commerce Ratings Programme [interaktyvus]. *Holbi*. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.holbi.co.uk/oscommerce-services/oscommerce-ratings-programme/>>. Reitingavimas. Informacija internete apie elektroninį reitingavimą [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.holbi.co.uk/oscommerce-services/oscommerce-ratings-programme/>>.
- 27 Dadey, D. *eCommerce, How much does it cost?* Internet FAQ archives. 2004. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.faqs.org/contrib/articles2/eCommerceHowmuchdoesitcost.html>>.

kiek įmanoma sumažina virtualių lošimo namų sąnaudas. Esant internetinių lošimo paslaugų teikėjų konkurencijai sutaupytos lėšos gali būti panaudojamos didinti laimėjimų fondui, kuris šiuo metu internete daugiau negu 97 procentai, o didžiausios išmokos būna 98,6 procento²⁸. Tokių veiklos efektyvumo rezultatų nepasiekia joks pasaulio kazino. Akivaizdu, jog santykinai didesnis laimėjimų procentas laikytinas trečiuoju objektyviu argumentu, galinčiu būti priešinamu galimai nesąžiningo internetinio kazino žaidimo padaromai žalai.

Trumpai apibendrinant galimo internetinių lošimų namų nesąžiningumo aspektą konstatuotina, jog jis negali būti laikomas pakankamu faktoriumi uždrausti internetinius azartinius lošimus.

1.2. Galimybė internetinius azartinius lošimus žaisti nepilnamečiams asmenims

Tai antrasis internetinių azartinių lošimų skeptikų naudojamas argumentas, dėl kurio, JAV internetinių lošimų skeptikų manymu, šie lošimai buvo visiškai uždrausti. Šis aspektas paaiškinamas tuo, jog išplitus internetui beveik į kiekvieną personalinį kompiuterį, mobilųjį telefoną ar net gatvės taksofoną²⁹ nebeliko priemonių, galinčių riboti nepilnamečių asmenų galimybes lošti pasinaudojant šiomis priemonėmis.

Tiesą pasakius, šis argumentas yra daug svaresnis negu pirmasis. Galima būtų sutikti, kad tiokia rizika galima, tačiau reikėtų įvertinti ir kontrargumentus.

Visų pirma, reikia atsižvelgti į tai, jog nepilnamečiai asmenys paprastai neturi pakankamų nuolatinių pajamų, kuriomis galėtų laisvai disponuoti.

Antrasis svarbus elementas, būtinas norint lošti, – turėti atsiskaitymo priemonę.³⁰ Lošimų organizatoriai nėra filantropinės organizacijos, dėl to nelogiška, jog galima būtų lošti iš pinigų neatsiskaitant. Šiuo atveju svarbu būtų išsiaiškinti, kokio amžiaus sulaukę asmenys gali įsigyti mokėjimo kortelę (suteikiančią galimybę atsiskaityti internete) ir ja laisvai disponuoti. Atsiskaitymo priemonės savo pačių nustatyta tvarka pateikia kredito įstaigos, įvertinusios finansinę tokio instrumento riziką. Kreditinės kortelės paprastai nėra išduodamos neįvertintus finansinių kortelės turėtojo galimybių grąžinti kreditą.

Žinoma, negalima pamiršti, jog internetinės atsiskaitymo priemonės modernėja³¹, darosi vis lankstesnės ir paprastesnės, tačiau azartinių lošimų prieigą gali tiesiogiai kontroliuoti finansų sektorius įpareigodamas finansų subjektus informuoti kompetentingas valstybės institucijas, nepilnamečių globėjus, rūpintojus apie nepilnamečių asmenų finansinius atsiskaitymus azartinių lošimų svetainėse ar apskritai atsiskaitymus internete.

28 Online casino rankings: payouts *Gambling Planet*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-04]. <<http://www.gamblingplanet.org/casino-list/sort-by/payouts>>.

29 Kintantis taksofonų veidas. *Ryšių technikos naujienos* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-04]. <<http://rtn.elektronika.lt/rtn/0201/taksofon.html>>.

30 Online Gambling Payment Solution *Sunshine Slots Casinos*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://sunshine-slots.com/gambling-internet.html>>.

31 Ureche, O.; Plamondon R. Digital payment systems for Internet commerce: the state of the art. *World Wide Web* [interaktyvus] 2000, 3(1). [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.springerlink.com/content/v65h217874175k02/fulltext.pdf>>.

Trumpai apibendrinant šį probleminį internetinių lošimų aspektą pažymėtina, jog jis yra socialiai reikšmingas, tačiau klausimas, ar absoliučiai uždraudus internetinius azartinius lošimus vienoje šalyje (to nedarant kitoms šalims), žinant interneto visuotinį mastą ir neribotas galimybes kirsti valstybių sienas, bus užkirstas kelias nepilnamečiams lošti internete. Realu, jog uždraustas šis verslas taptų pagrindinis.

1.3. Didėjantis priklausomybės nuo azartinių lošimų mastas

Tai trečiasis argumentas, dėl kurio JAV ryžosi apskritai uždrausti interneto azartinius lošimus. Mokslininkai jau pastebėjo, jog priklausomybės nuo azartinių lošimų lygis tiesiogiai priklauso nuo elektroninių lošimo įrenginių skaičiaus. Kai kurios valstybės, tokios kaip Šveicarija, net ėmėsi riboti lošimo automatų skaičių kazino³².

Internetiniai azartiniai lošimai yra labai panašūs į lošimus, organizuojamus lošimo automatais. Kiekvienas kompiuterio valdomas lošimas turi matematiškai apskaičiuotą ir garantuotą tikimybę laimėti, visada pasitvirtinančią per ilgesnį laiką. Dėl šio matematinio tikslumo lošėjas niekada ilgą laiką negali laimėti prieš elektroninį lošimo prietaisą³³.

Dar 1998 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose atlikus tyrimus paaiškėjo, jog fizinei lošimo prieigai esant už 50 mylių (palyginti su 250 mylių) patologinių lošėjų skaičius padidėja dvigubai³⁴. Tikėtina, jog internetinio lošimo prieigos buvimas, taip pat kaip ir fizinė lošimo prieiga, turėtų skatinti patologinio lošimo plėtrą, dėl to šiuo aspektu gali būti visiškai suprantamas ir pateisinamas JAV sprendimas drausti internetinius lošimus.

Abejonių galbūt keltų taikomo draudimo efektyvumas, kadangi esant bent vienam teisėtai veikiančiam internetinių azartinių lošimų teikėjui, draudimu nebūtų nepasiekti keliami tikslai³⁵. Neabejotina, jog esant draudimui, kai kurie asmenys būtų nubausti už pažeidimus, tačiau draudimu nebūtų pašalintos galimybės vartotojams pasiekti norimas paslaugas. Dėl to tik psichologinis klausimas, kiek laiko draudimas galėtų galioti. Sukontroliuoti visuomenės naudojimąsi internetu, jam visuotinai paplitus pasaulyje ir esant beveik kiekviename kompiuteryje, mobiliajame telefone ar net taksofonuose, jau tapo nebeįmanoma. Tikriausiai dėl to Europos Sąjungos šalys ryžosi labiau negu JAV liberalizuoti internetinius lošimus³⁶.

32 Allowing gambling, limiting the damage. *Swiss Federal Office of Public Health bulletin SPECTRA*. September 2002, No. 34.

33 Arasimavičius, M. Neigiamos azartinių lošimų įtakos visuomenei šalinimo teisinės problemos. *Jurisprudencija*. 2008, 3: 96.

34 Volberg, R. A.; Rugle, L.; Rosenthal R. J.; Fong, T. Situational assessment of problem gambling services in California [interaktyvus]. *Office of Problem Gambling, California Department of Alcohol and Drug Programs*. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.problemgambling.ca.gov/pdf/reportPGAassessment.pdf>>.

35 Bell, T. W. Testimony. *Internet Gambling: Prohibition v. Legalization* [interaktyvus]. 1998 m., Illinois. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.cato.org/testimony/ct-tb052198.html>>.

36 Bes, R. Cross-border gambling in Europe and the role of the Internet; Implications for public health policy. p. 1-2. [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-04-16]. <http://www.easg.org/barcelona2002/presentations/Rik_Bes_Cross_border_gambling.pdf>. Online gambling legality [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-09-15]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Online_gambling#Legality>.

1.4. Valstybių noras išlaikyti nuolatinį azartinių lošimų mokesčių ir rinkliavų dydį

Tai taip pat vienas pagrindinių aspektų, dėl kurių JAV nutarė įtvirtinti internetinių azartinių lošimų draudimą. Atrodytų paradoksalu, kad valstybės norėdamos išlaikyti biudžeto pajamas draustų vieną iš komercinių paslaugų rūšių, tačiau tai galima paaiškinti.

Plintantys internetiniai lošimai iš tiesų keičia lošimus įprastiniuose lošimo namuose. Žmonėms vis priimtinau tampa lošti neišeinant iš namų, tiesiog prisėdus prie kompiuterio, o ne važiuoti į tam tikslui skirtas lošimo vietas. Neabejotina, jog internetiniams lošimams paplisti turėjo įtakos ir lošimų vietų išskėlimo už miesto ir centralizavimo politika. Buvo skatinama steigti didelius kazino su golfo laukais, viešbučiais, restoranais. Vienas naujausių tokių pavyzdžių – besikeičiantis JAV Atlantic City miesto veidas³⁷. Taigi čia pat namuose esanti internetinė lošimo prieiga tapo pigesnė ir priimtinesnė negu kazino.

Šie fiskaliniai argumentai yra tik vienos valstybės įsivaizdavimu, jog galbūt sumažės lošimo mastai, grindžiama koncepcija. Nors iš dalies šie argumentai ir yra pagrįsti, tačiau nederėtų pamiršti, jog sėkmingai suregulavus internetinius lošimus valstybė taip pat galėtų turėti fiskalinės naudos, kokios jau turi internetinius lošimus legalizavusios šalys. Visuotinis internetinių lošimų draudimas iš viso nepalieka šios galimybės. Dėl to pozityviau būtų ne drausti, o reguliuoti.

Trumpai aptarus prielaidas, dėl kurių JAV ryžosi visiškai uždrausti azartinius interneto lošimus, pažymėtina, jog didžiąjai daliai tų priežasčių galima rasti svarių kontrargumentų, patvirtinančių, kad internetinius lošimus nebūtina drausti, tačiau juos būtina reguliuoti. Tik kyla klausimas, kokią pasirinkti šio reguliavimo kryptį. Pamėginkime tai aptarti bandydami nustatyti idealų internetinių azartinių lošimų reguliavimo modelį.

2. Tinkamiausias internetinių azartinių lošimų teisinis reguliavimas

Išanalizavus sąlygas ir priežastis, paskatinusias Jungtines Amerikos Valstijas priimti sprendimą, draudžiantį interneto azartinius lošimus, draudimui nepasiteisinus³⁸, valstybėms tenka svarstyti, kokį teisinio reguliavimo modelį galima būtų laikyti tinkamiausiu, jei pasaulyje vis tiek egzistuoja vadinamosios „laisvosios“ jurisdikcijos (pvz., Malta, Gibraltaras, Kosta Rika)³⁹, kai internetiniai lošimai yra įteisinami ir skatinami.

37 Parry, W. Luxury mega-casinos to transform face of Atlantic City [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-04-15]. <http://www.usatoday.com/travel/news/2007-11-26-atlantic-city-casinos_N.htm>. Informacija internete apie megakazino [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://lasvegas.about.com/od/hotelsmotelsresorts/tp/outoftowncasinos.htm>>.

38 Žr. straipsnį internete apie internetinių lošimų teisėtumą *Legality* [interaktyvus]. Gambling planet. [žiūrėta 2008-09-15]. <http://www.gamblingplanet.org/legality_main.php>.

39 Žr. straipsnį apie internetinius lošimus Kosta Rikoje. LagerioLagorio, Ch. *Costa Rica: The Internet's Las Vegas*. [interaktyvus]. *CBS Evening News*. [žiūrėta 2009-04-15]. <<http://www.cbsnews.com/stories/2006/04/07/eveningnews/main1481934.shtml>>.

Jau buvo minėta, jog interneto azartiniai lošimai galbūt daro visuomenei tokį pat neigiamą poveikį kaip ir įprastiniai azartiniai lošimai, tik dėl interneto erdvės specifikos interneto azartinius lošimus yra daug sunkiau kontroliuoti, o prieiga prie jų visuomenei ir nepilnamečiams asmenims yra daug paprastesnė. Pabandydysime aptarti, koks turėtų būti teisinis reguliavimas, kad geriausiai būtų apsaugoti visuomenės ir nepilnamečių asmenų interesai bei būtų pozityvi įtaka valstybės biudžeto pajamoms. Siekiant geriausiai subalansuoti vertybes, tikslinga jas sudėlioti pagal jų vertingumą.

2.1. Visų pirma aptarkime svarbiausią *visuomenės bei individo apsaugos ir gero-vės problematiką*⁴⁰. Idealaus azartinių lošimų modelio nėra nė vienoje valstybėje, todėl šiam teiginiui pagrįsti remsimės 1948 m. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 22 ir 25 straipsnių nuostatomis, laikydami, jog šis tarptautinis dokumentas garantuoja kiekvienam asmeniui teisę į socialinį saugumą ir gerovę⁴¹. Valstybėse turėtų būti užtikrintas toks teisinis reguliavimas, jog žmogus ir visuomenė būtų apsaugoti nuo neigiamų pasekmių, dėl to galime fiksuoti pirmąjį internetinių azartinių lošimų idealaus teisinio reguliavimo aspektą, kurį tiksliausiai apibūdintų *rizikos grupių apsaugos sąvoka*. Šį tikslą galėtų padėti pasiekti sukurtas lošimų rizikos grupės registras. Jis leistų visiškai neriboti galimybių lošti pageidaujantiems pilnamečiams bei priklausomybės nuo azartinių lošimų neturintiems asmenims ir galėtų padėti riboti nepilnamečių, neveiksnių, ribotai veikusių, savo noru savo teises lošti apribojusių asmenų arba asmenų, kuriems šios teisės būtų apribotos įstatymų nustatyta tvarka, galimybes lošti internete ar realiuose lošimo namuose. Toks reguliavimas būtų visiškai suderinamas su Lietuvos nacionaline informacinės visuomenės plėtros koncepcija⁴², be to, jis sukurtų aplinką, palankią spęsti išsikeltus socialinius uždavinius ir tenkinti visuomenės poreikius⁴³. Registras galėtų turėti ir prevencinę reikšmę – „garbingi“ asmenys tikrai nenorėtų būti į jį įtraukti.

Šiuo metu norint lošti internete ir registruojantis azartinių lošimų svetainėse asmens tapatybė nustatoma pagal paties asmens pateikiamus apie save duomenis. Jei vardas ir pavardė, kuriais registruojamasi internete, gali būti ir išgalvoti, gerokai sunkiau paslėpti mokėtojo duomenis – jie turi būti tikri.

2.2. Taigi antroji problema, kurią išsprendus internetiniai lošimai nebūtų tokie patrauklūs, yra *piniginių atsiskaitymų kontrolė*. Internetiniai lošimai visada yra vykdomi nuotoliniu būdu – lošėjas lošia namuose prisijungęs prie kitoje vietoje (kartais kitoje valstybėje) esančio lošimo bendrovės interneto serverio, finansiniai atsiskaitymai tarp šių asmenų negali vykti tiesiogiai. Tam yra būtini finansiniai tarpininkai, tokie kaip bankai, kredito įstaigos ar specialiosios paskirties organizacijos, užtikrinančios pinigų judėjimą tarp mokėtojo ir gavėjo. Kredito įstaigos, vykdančios asmenų pavedimus, teisės aktais galėtų būti įpareigos patikrinti į rizikos registrą įtrauktų asmenų vykdomų bankinių pavedimų turinį, nevykdyti šių asmenų duodamų įtartinų mokėjimo nurodymų

40 Arasimavičius, M. Neigiamos azartinių lošimų įtakos visuomenei šalinimo teisinės problemos. *Jurisprudencija*. 2008, 3: 96.

41 The Universal Declaration of Human Rights of 1948 12 10. [interaktyvus]. Proclaimed by General Assembly resolution 217 A (III). 1948 m. Jungtinių Tautų Visuotinės žmogaus teisių deklaracija [interaktyvus]. [žiūrėti 2009-04-21]. <<http://www.un.org/Overview/rights.html><http://www.unhchr.ch/udhr/lang/eng.htm>>.

42 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 28 d. nutarimas Nr. 229 „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 20-652.

43 Andrijauskas, K., et al. *Informacinės visuomenės teisė*. Vilnius, 2005, p. 32.

ir/ar apie tokius veiksmus pranešti atitinkamoms institucijoms. Taip pačiomis ekonomiškiausiomis organizacinėmis ir administracinėmis teisinėmis priemonėmis valstybė galėtų bent minimaliai pradėti kontroliuoti internetinius azartinius lošimus. Galimos ir kitos alternatyvos – blokuoti interneto turinį ar drausti interneto prieigą. Šios priemonės taip pat svarstytinos, tačiau modernios visuomenės amžiuje taikytinos atsargiai dėl jų galimo nesuderinamumo su moderniomis atviros visuomenės⁴⁴ bei elektroninės valstybės⁴⁵ koncepcijomis. Vis dėlto tam tikrais atvejais jos būtų vienintelė efektyvesnė priemonė.

2.3. Detaliau analizuojant tobulo internetinių azartinių lošimų modelio koncepciją paminėtina ir trečioji – *internetinių lošimų kontrolės* problema. Kaip apskritai kontroliuoti internetinius lošimus? Šis aspektas apima tiek lošimų sąžiningumo kontrolę, tiek sąžiningų laimėjimų išmokėjimo kontrolę bei vieną svarbiausių – pinigų plovimo kontrolę.

Šie internetinių lošimų teisinio reguliavimo aspektai yra bene patys problemiškesniausi dėl tų pačių pasaulinio kompiuterių tinklo savybių (internetu visuotinio, jo tarptautinio pobūdžio bei interneto dalyvių anonimiškumo). Norint užtikrinti pakankamą kontrolę valstybės institucijoms būtinas tiesioginis ryšys su lošimo organizatoriais, galimybė nesilaikantiems nustatytų reikalavimų taikyti poveikio priemones. Valstybės nustatydamas teisinį reguliavimą turėtų atsižvelgti į tai, jog vien tik piniginės sankcijos „internetinių“ kitos jurisdikcijos subjektų gali ir nepasiekti, ypač jei jie registruoti bei veikia ofšorinėse teritorijose ar politiškai priešiškos valstybės. Tokius subjektus galėtų paveikti tik ekonominė sankcija – rinkos atėmimas.

Šiuolaikiniame verslo pasaulyje produkto rinka (niša, segmentas) yra vienas pagrindinių veiksnių, lemiančių verslo sėkmę^{46, 47}. Rinkos (segmento, nišos) atėmimas iš internetinių azartinių lošimų organizatorių, taikomas kaip sankcija, galėtų juos sėkmingai drausminti. Nesilaikančius nustatytų licencijavimo taisyklių internetinių lošimų organizatorius galima būtų „nubausti“ tik vieninteliu būdu – blokuojant jų internetinių puslapių adresus. Techniškai (nors ne absoliučiai) tai padaryti būtų įmanoma. Tai šiuo metu masiškai ir net pažeisdama žmogaus teises daro Kinija.⁴⁸ Taip minėtieji organizatoriai būtų skatinami nustatyta tvarka įsiregistruoti ir išvengti rinkos praradimo. Internetinių adresų blokavimas, tikėtina, būtų vienintelė efektyvi priemonė, galinti veikti internete.

44 Soros, G. Towards a Global Open Society. The Economy [interaktyvus]. *The Economy*. 1998. [žiūrėta 2009-04-16]. <<http://www.theatlantic.com/issues/98jan/opensoc.htm>>.

45 Milierius, J., et al. *E-government concept*. [interaktyvus]. Ministro Pirmininko 2000 m. lapkričio 6 d. rezoliucija patvirtintas e-Valstybės koncepcijos Lietuvoje vystymo projektas. [žiūrėta 2009-04-16]. <<http://www3.lrs.lt/owa-bin/owarepl/inter/owa/U0032990.doc>>.

46 Puidokaitė-Savickienė, R. *Paslaugų rinkos segmentavimas*. [interaktyvus]. Socialinių mokslų kolegija. Elektroninė mokymo priemonė. 4.2 skirsnis. [žiūrėta 2009-04-17]. <http://www.emokymas.lt/emokymas/paslaugu_marketingas/kurso_archyvas/173806.html>.

47 Puidokaitė-Savickienė, R. *Paslaugų rinkos segmentavimas* [interaktyvus]. *Socialinių mokslų kolegija. Elektroninė mokymo priemonė. 4.2 skirsnis*. [žiūrėta 2009-04-17]. <http://www.emokymas.lt/emokymas/paslaugu_marketingas/kurso_archyvas/173806.html>; *Segmentavimas* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-16]. <<http://lt.wikipedia.org/wiki/Segmentavimas>>.

48 Zittrain, J.; Edelman, B. Internet Filtering in China [interaktyvus]. *Harvard Law School Research Paper No. 62*. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/apcity/unpan011043.pdf>>.

Šį metodą plačiai taiko visi internetinių paslaugų teikėjai, kadangi nieko efektyvesnio anoniminio interneto versle sugalvoti dar nepavyko.

Jeigu internetinių azartinių lošimų organizatorius remiantis konkrečios valstybės nacionaliniais įstatymais galima būtų priversti registruotis, būtų pasiekti minimalūs šių subjektų kontrolės tikslai. Vis dėlto anoniminiame internete sunku sukontroliuoti pinigų plovimo atvejus, jeigu iš viso tai yra įmanoma. Šie tikslai galėtų būti iš dalies pasiekti tik tuo atveju, jei kompetentingos valstybės institucijos galėtų visiškai kontroliuoti interneto srautus, įeinančius į internetinių lošimų organizatorių serverius ir iš jų išeinančius. Šį tikslą galima būtų pasiekti nebent nustatant reikalavimą internetinių lošimų organizatoriams dėti savo programas (puslapius) specialiai tam tikslui skirtuose ir valstybės institucijų kontroliuojamuose serveriuose.

Apibendrinant išdėstytas nuostatas dėl idealaus azartinių lošimų modelio sukūrimo pažymėtina, jog kiekvienoje valstybėje turėtų būti sukurta individuali internetinių azartinių lošimų reguliavimo koncepcija ir atlikti ekonominiai skaičiavimai. Šiame darbe buvo atlikta nedetali analizė vien tikta siekiant įsivaizduoti, kuriuos internetinių azartinių lošimų aspektus reikėtų kontroliuoti, kad tuo pat metu liberalizuojama lošimų rinka teiktų valstybei pajamų, ir nebūtų prarandamos lėšos šalinant neigiamą minėtų azartinių lošimų poveikį visuomenei. Kol valstybės nesiima jokių priemonių, internetiniai lošimai klesti, tarsi šiuo klausimu valstybėje iš viso nebūtų jokio teisinio reguliavimo. Lošti gali ir nepilnamečiai, ir socialinės rizikos grupėms priklausantys asmenys, o svarbiausia, piniginių lėšos, gautos už lošimus, dažniausiai patenka į lengvatines mokesťines zonas, tuo tarpu lošimų sukurtos socialinės problemos lieka tose valstybėse, kurių gyventojai lošia internete.

3. Internetinių azartinių lošimų reguliavimas Lietuvos Respublikoje

Trumpai darbe aptarus internetinių azartinių lošimų problematiką ir idealaus reguliavimo aspektus reikėtų apžvelgti ir mūsų šalies situaciją. Lietuvoje visus lošimus reguliuoja du pagrindiniai teisės aktai: Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas⁴⁹ ir Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas⁵⁰. Kaip jau šiame darbe buvo minėta, azartinių lošimų įstatyme internetiniai lošimai nėra minimi, tačiau juos organizuoti iš esmės draudžiama.

Aplinkybę, jog internetiniai azartiniai lošimai Lietuvos Respublikoje nėra reguliuojami, patvirtino ir Valstybinės lošimų priežiūros komisijos atstovai. Remiantis galiojančiu įstatymu juos draudžiama organizuoti, tačiau Lietuvos Respublikoje nėra draudimo lošti internete. Esant paklausai internetiniai azartiniai lošimai Lietuvoje vyksta⁵¹, tačiau nėra efektyvių teisinių priemonių pasiekti užsienio valstybių jurisdikcijose registruotų lošimo organizatorių net ir tais atvejais, kai jų veikla pagal jos pobūdį yra nukreipta

49 Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 43-1495.

50 Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 73-3341.

51 Žr.: tinklalapis internete <<http://www.triobet.com>>; <<http://www.pokerlistings.lt/losti-pokeri>>; <<http://www.titanpoker.com/>>; ir kt..

tiesiogiai į Lietuvos rinką (lošimo puslapio prieiga, kalba, atsiskaitymas per Lietuvos Respublikos bankus). Vis dėlto įstatymuose yra daug neaiškumų, susijusių su taikytinos teisės klausimais bei lošimo organizavimo vieta (ar tai lošimo organizatorių buveinės vieta, ar serverio buvimo vieta, ar vartotojų kompiuterių buvimo vieta, ar taikytina ES elektroninės komercijos direktyva, ar taikytinas kilmės valstybės principas, ar ne ir kt.)⁵². Į šiuos klausimus turėtų atsakyti teismų praktika, tačiau šiuo metu atsakymų į juo nėra.

Valstybinė lošimų priežiūros komisija kol kas dar tik bando imtis veiksmų ir tik prieš tuos internetinių lošimų organizatorius, kurie būdami užsienyje (dažnai ofšorinėse teritorijose) savo paslaugas tikslingai nukreipia į Lietuvos Respublikos rinką⁵³. Vis dėlto internetinėje erdvėje veikia tūkstančiai kitų internetinių lošimų organizatorių, tiesiogiai nenukreipiančių savo paslaugų į Lietuvos rinką, tačiau vis tiek lengvai pasiekiamų vartotojams. Šias problemas turėtų spręsti įstatymų leidėjas sukurdamas modernią teisinio reguliavimo koncepciją ir ją įgyvendinamas.

4. Internetinių azartinių lošimų pasaulinės tendencijos

Šiame straipsnyje trumpai aptarę internetinių lošimų problematiką ir galimą teisinį jų reguliavimą pabandysime apžvelgti ir pasaulines internetinių lošimų tendencijas. Iš tiesų tendencijoms nustatyti būtina atitinkamą laiką stebėti teisinį reiškinių, tačiau šiame darbe remsimės jau apibendrinta informacija, anksčiau susisteminta kitų autorių.

2001 m. Jungtinėje Karalystėje atlikti tyrimai atskleidė įdomias visuomenės požiūrio tendencijas. Nottinghamo universiteto Psichologijos skyriaus mokslų daktaras M. Griffithsas nustatė, jog internetinius lošimus visuomenė vertina teigiamai (skirtingai negu įprastinius azartinius lošimus, kurie visuomenei asocijavosi su blogiu)⁵⁴. Tyrimo metu nė vienas nepilnametis respondentas nenurodė lošęs internete, tačiau 4 procentai nepilnamečių respondentų susigundytų atsiradus galimybei tai pabandyti.

Beveik tuo pat metu Jungtinėse Amerikos Valstijose atliktų interneto panaudojimo tyrimų rezultatai šiek tiek skyrėsi nuo atliktų kontinentinėje Europoje. Tikėtina, jog šie skirtumai dėl geriau išplėtos interneto infrastruktūros. Atlikus tyrimus paaiškėjo, jog bent 33 procentai interneto vartotojų jį naudoja visokiems žaidimams (tarp jų ir azartiniams)⁵⁵. Įdomu tai, jog buvo nustatyta, kad nuo 1996 m. iki 2004 m. internetinių lošimų tinklalapių, pasiekiamų iš JAV, pagausėjo nuo 452 iki 377 000⁵⁶.

52 Civilka, M., et al. *Informacinių technologijų teisė*. Vilnius, 2004, p. 212, 264–266.

53 Informacija gauta tiesiogiai bendradarbiaujant su Valstybinės lošimų priežiūros komisijos pareigūnais 2008 m. rugsėjo 9 d.

54 Griffiths, M. *Internet Gambling: Preliminary Results of the First U.K. Prevalence Study* [interaktyvus]. Brief research report. [žiūrėta 2008-09-15]. <http://www.camh.net/egambling/issue5/research/griffiths_article.html> .>

55 Shaffer, H. J. *Internet Gambling & Addiction* [interaktyvus]. *Harvard Medical School, division of addictions*. 2004, p. 4. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.divisiononaddictions.org/html/publications/shafferinternet-gambling.pdf>>.

56 *Ibid.*, p. 7.

Atlikta ir daugiau tyrimų, kuriais buvo analizuotas internetinių lošimų paplitimas bei priklausomybės nuo jų aspektai. Buvo pastebėta įdomi tendencija, iš dalies paaiškinanti didesnę priklausomybės nuo internetinių lošimų grėsmę. Internetas dėl savo inovatyvumo dažniausiai yra naudojamas jaunesnio amžiaus žmonių, ir šiaip pakliūnančių ir į kitas padidintos rizikos grupes. Į šiuos asmenis orientuojami ir internetiniai azartiniai lošimai. Be to, 2001 m. M. Griffithso atliktų tyrimų rezultatai parodė simbolinį jaunimo polinkį į lošimus, o vėlesnių, 2004 m. atliktų⁵⁷ tyrimų rezultatai parodė, jog 65–70 procentų 12–24 m. amžiaus žmonių per pastaruosius metus jau bent kartą lošė. Bandomuosius internetinius lošimus (*trial games*) lošė apie 30 procentų nepilnamečių respondentų, o už pinigus lošė apie 4,6 procento. Net jei 2001 m. M. Griffithso atlikto nepilnamečių respondentų tyrimo rezultatus vertintume kaip ne visai tikslus, vis tiek galima konstatuoti, kad 2004 m. lošimų pagausėjo keleriopai.

Labai įdomu tai, jog vieną rimčiausių priežasčių, dėl kurios paaugliai nelošia internetinių lošimų, tyrimo autoriai nurodo paauglių negalėjimą savarankiškai atlikti mokėjimų⁵⁸, o tai tik patvirtina šiame straipsnyje anksčiau išdėstytas mintis dėl internetinių lošimų reguliavimo galimybių ribojant ir kontroliuojant atsiskaitymus.

JAV Oregono valstijoje 2006 m. atlikus tyrimus⁵⁹ taip pat paaiškėjo, kad palyginti su 2005 m. net 2,9 procento padidėjo internetinių lošimų bei lošimų telefonu.

Siekdami objektyviau ir išsamiau apžvelgti pasaulines internetinių azartinių lošimų paplitimo tendencijas analizavome ir Šveicarijos darbo ir socialinių politinių studijų biuro atlikto lošimų bei priklausomybės nuo lošimų Šveicarijoje tyrimo rezultatus.⁶⁰ Atlikto tyrimo metu taip pat buvo nustatyta, jog apie 2 procentus azartinius lošimus lošiančių Šveicarijos gyventojų pirmenybę teikia internetiniams lošimams⁶¹. Apie 42 procentus asmenų, besikreipusių pagalbos padidėjus jų priklausomybei nuo azartinių lošimų, daugiausia lošė ne kazino, 28 procentai probleminių lošėjų – ir kazino, ir ne kazino. Iš šių skaičių akivaizdu, jog internetiniai lošimai, kaip lošimai ne kazino, gali būti siejami su tam tikra probleminių lošėjų grupe.

Šveicarų mokslininkų duomenimis, probleminio lošimo proporcinės dalys: internetiniai lošimai – apie 13 procentų, o lošimai automatais – 81 procento⁶².

57 Derevensky, J. L.; Gupta R. Internet Gambling Amongst Adolescents: A Growing Concern. *International Journal of Mental Health and Addiction*. [interaktyvus]. 2007, 5 (2): 4. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.springerlink.com/content/y62241278601w15j/fulltext.pdf>>; Derevensky J. L. & Gupta R. Internet Gambling Amongst Adolescents: A Growing Concern. Mokslinė studija. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.springerlink.com/content/y62241278601w15j/fulltext.pdf>>.

58 *Ibid.*, p. 6.

59 Moore, T. L. The prevalence of disordered gambling among adults in Oregon: a replication study [interaktyvus]. *Oregon Gambling Addiction Treatment Foundation*. 2006, p. 42, 53. [žiūrėta 2008-09-18]. <http://www.gamblingaddiction.org/PREV2006/ogatfprevalencestudy2006_072506.pdf>.

60 Künzi, K.; Fritschi, T.; Egger T. Gambling and Gambling Addiction in Switzerland [interaktyvus]. *BASS (Büro für Arbeits und Sozialpolitische Studien). Empirical study of gambling practice, development, addiction and consequences*. 2004. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.esbk.admin.ch/etc/medialib/data/gesellschaft/lotterie.Par.0002.File.tmp/res-spielsucht-e.pdf>>.

61 *Ibid.*, p. 6.

62 *Ibid.*, p. 7.

Labai įdomi statistika apie internetinio lošimo tendencijas 2007 m. balandžio 14 d. Norvegijos technologijos valdybos (Teknologirådet) išspausdinta kaip naujienų biuletenis⁶³. Biuletenyje nurodoma, jog 2006 m. apie 230 000 norvegų lošė internete. Iš jų 51 procentas lošė tik užsienio valstybių internetiniuose puslapiuose, o bendra statymų suma buvo 5,3 mlrd. NOK (630 mln. EUR). Nurodoma, jog tiesiog žaibiškai gausėja internetinių lošimų, o lošiančių internete asmenų kiekvienais metais vis gausėja.

Įdomiausia tai, jog Norvegijos technologijos valdyba savo pasiūlymuose, kaip būtų galima kontroliuoti lošimus internete, pateikė analogiškus pasiūlymus tiems, kuriuos mes jau aptarėme šiame straipsnyje analizuodami galimą idealų internetinių azartinių lošimų teisinio reguliavimo modelį. Technologijos valdyba skyrė šias tris reguliavimo alternatyvas:

1. Teisiškai reikalauti iš interneto paslaugų teikėjų blokuoti užsienio lošimo interneto puslapius, juos filtruojant.
2. Uždrausti Norvegijos finansų institucijoms iš lošėjų sąskaitų pervesti pinigus lošimo organizatoriams.
3. Liberalizuoti Norvegijos lošimų rinką ir leisti internetinius lošimus juos atitinkamai licencijuojant ir reguliuojant.

Apibendrinant pastebėtas internetinių azartinių lošimų plitimo tendencijas pažymėtina, jog daugelis pasaulio valstybių vis dažniau susiduria su šių lošimų keliamomis problemomis. Vis dažniau užsienyje yra atliekami tyrimai, kurių objektu tampa internetiniai lošimai. Pastebėtos tendencijos tik patvirtina faktą, jog internetiniai azartiniai lošimai visose pasaulio šalyse vis sparčiau plinta. Valstybės, kurios laikėsi konservatyvios azartinių lošimų draudimo ar reguliavimo strategijos, plintant visuotiniam internetui turi skubos tvarka peržiūrėti savo teisinį reguliavimą ir prisitaikyti prie besikeičiančios gyvenimo realybės.

Internetiniai lošimai pasižymi tuo, jog internetas veikia nuolat ir niekada neišsijungia, dėl to lošti jame galima bet kurią dieną, bet kuriuo paros metu. Lošimai internete gali būti prieinami neišeinant iš namų. Kadangi lošti gali kiekvienas asmuo, užsiregistravęs interneto svetainėje, kyla rizika, jog nevaržoma lošimo prieiga gali pasinaudoti nepilnamečiai asmenys. Lošiant internete nėra jokių saugiklių, ribojančių galimybes lošti asmenims, apsvaigusiams nuo alkoholio ar kitų medžiagų. Lošimas internete vyksta dideliu greičiu greitai lošėjui sužinant lošimo rezultatą, o tai laikytina viena iš pagrindinių priežasčių greitai atsirasti priklausomybei nuo azartinių lošimų⁶⁴. Be to, esant dideliame lošimų greičiui didėja tikimybė greitai pralošti turimus pinigus. Esant šioms ir kitoms rizikoms visų valstybių įstatymų leidėjams būtina imtis aktyvių priemonių ir kurti mechanizmus internetiniams azartiniam lošimams reguliuoti.

63 Norwegian Board of Technology. Newsletter to the Parliament [interaktyvus]. 2007, 14. [žiūrėta 2008-09-15]. <http://www.teknologiradet.no/dm_documents/RTT_Regulating_online_gambling_MFhFR.pdf>.

64 Shaffer, H. J., p. 18.

Išvados

Rengiant šį straipsnį surinktos medžiagos apie internetinius azartinius lošimus analizė patvirtino iškeltą hipotezę, jog šie azartiniai lošimai greitai plinta, ir yra sudėtinga juos reguliuoti. Internetas, būdamas ypatingas technologijomis pagrįstas techninis socialinis reiškinys, šiuo metu jau yra pripažintas visų laikų greičiausiai paplitusia elektronine technologija. Per 7 metus jis paplito daugiau negu 30 procentų visų JAV namų ūkių, tuo tarpu analogiško masto elektrifikacijai prireikė 46 metų, o telefonizacijai – 38 metų⁶⁵. Dėl valstybių negalėjimo reguliuoti interneto toks reiškinys kaip internetiniai azartiniai lošimai paplito žaibišku greičiu, o tai ir leidžia priėti prie tam tikrų šio darbo išvadų:

1. Plintant interneto tinklo prieigai, internetui populiarėjant pasaulyje plinta nauja priklausomybės forma – priklausomybė nuo azartinių lošimų internete. Lošimai internete pasižymi dideliu greičiu, anonimiškumu, lengva ir laiko neribojama prieiga. Šios priežastys lemia vis didėjančias socialines problemas dėl liguisto asmenų potraukio lošti, taip pat vis didesnę valstybių bejėgiškumą kontroliuojant azartinius lošimus internete. Internetinė lošimo prieiga suteikia techninę galimybę lošti net ir nepilnamečiams arba apsvaigusiesiems asmenims, kitoms rizikos grupėms, dėl to būtina šį procesą teisiškai reglamentuoti ir kontroliuoti.

2. Išanalizavus galimas internetinių lošimų draudimo bei jų reguliavimo alternatyvas vienareikšmiškai buvo prieita prie išvadų, jog šių azartinių lošimų draudimas negali būti efektyvus, jei bent viena pasaulio valstybė leidžia legaliai veikti internetinių lošimų svetainėms. Interneto tinklas neturi sienų. Taigi net ir internetinius lošimus draudžiančių valstybių vartotojai nevaržomai gali pasiekti kitose valstybėse veikiančius internetinių lošimų teikėjų puslapius, ir valstybės neturi efektyvių priemonių šiam reiškiniui stabdyti.

3. Atsižvelgdamos į tai, jog įprastinis teisinis reguliavimas negali būti efektyvus reguliuojant santykius interneto erdvėje, valstybės turėtų kurti bei diegti internetinių lošimų reguliavimo koncepcijas, atitinkančias šiuolaikines technologijas, ir galėtų bent minimaliai reguliuoti internetinių azartinių lošimų paplitimą. Tokios kontrolės priemonės idealiau atveju turėtų apimti šiuos aspektus:

- valstybės turėtų veikti išvien (tai būtų daug efektyviau negu pavieniui);
- reguliuodamos internetinius azartinius lošimus valstybės tuo pat metu turėtų reguliuoti visus internetinių lošimų elementus, tokius kaip lošimų prieigos blokavimas, atsisakymų ribojimas. Reiktų nustatyti atitinkamus įpareigojimus finansų institucijoms;
- įprastines teisės aktų numatytas sankcijas (bauda, licencijos atėmimas) įstatymų leidėjai turėtų derinti su specifinėmis „internetinėmis“ sankcijomis (įtraukimas į juoduosius sąrašus, IP adreso blokavimas, filtravimas ir kt.);
- internetiniams azartiniams lošimams reguliuoti galėtų padėti sukurtas naujas(-i) registras(-ai), į kurį(-uos) būtų įtraukiami asmenys, kurių teisės lošti turėtų būti ri-

65 Shaffer, H. J., p. 4.

bojamos (nepilnamečiai, patenkantys į rizikos grupes, savanoriškai ištraukę į minėtus registrus);

– naujai sukurtų registrų naudotojai galėtų būti internetinių bei įprastinių lošimo paslaugų teikėjai, interneto prieigos paslaugų teikėjai, lošimų kontrolės institucijos, finansinės institucijos, medicinos įstaigos, kt.;

– padėti kontroliuoti internetinius lošimus galėtų kompetentingų valstybės institucijų įsteigti ir jų prižiūrėti interneto serveriai, kuriuose vieninteliuose galėtų būti internetinių lošimų svetainės, jas valstybei atitinkamai prižiūrint ir kontroliuojant jų veiklą, stebint informacijos srautus.

4. Atsižvelgdami į tai, jog Lietuvos Respublikos įstatymais internetiniai azartiniai lošimai iš viso nereguliuojami, Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui taip pat pateiksime šias rekomendacijas ir pasiūlymus internetiniams azartiniam lošimams reguliuoti:

– Būtina sukurti naują azartinių lošimų Lietuvos Respublikoje reguliavimo koncepciją, į ją įtraukiant naują lošimų rūšį – internetinius azartinius lošimus; teisės aktais sureguliuoti interneto naudojimą lošimams apskritai;

– Reiktų sukurti internetinių azartinių lošimų licencijavimo bei kontrolės mechanizmus;

– Reiktų imtis teisinių organizacinių priemonių, kad Lietuvos Respublikoje išduotos licencijos neturintys užsienio internetinių azartinių lošimų organizatoriai Lietuvos gyventojams negalėtų teikti internetinių lošimų paslaugų. Bendradarbiaujant su interneto paslaugų teikėjais reiktų blokuoti licencijų neturinčių internetinių lošimų organizatorių svetainių adresus;

– Reiktų imtis teisinių organizacinių priemonių, jog nebūtų galima vykdyti atsiskaitymų per Lietuvos Respublikos komercinius bankus, jei šių atsiskaitymų tikslas – atsiskaityti su licencijų neturinčiais paslaugų teikėjais už Lietuvos Respublikoje vykdomus internetinius azartinius lošimus.

Literatūra

Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 43-1495.

Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 73-3341.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001m. vasario 28 d. nutarimas Nr. 229 „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 20-652.

The Universal Declaration of Human Rights of 1948 12 10. [interaktyvus]. *Proclaimed*

by General Assembly resolution 217 A (III). [žiūrėta 2009-04-21] <<http://www.un.org/Overview/rights.html>>.

Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo teisėjų kolegijos 2007 m. sausio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. N-1-108/2007 [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-16]. <<http://www.vlpk.lt/lt/lawinfo/teismusprendimai-2/?catid=1&newsid=25>>.

Andrijauskas, K., *et al.* *Informacinės visuomenės teisė*. Vilnius, 2005.

- Arasimavičius, M. Neigiamos azartinių lošimų įtakos visuomenei šalinimo teisinės problemos, *Jurisprudencija*. 2008, 3: 96.
- Bell, T. W. Testimony. *Internet Gambling: Prohibition v. Legalization* [interaktyvus]. 1998 m., Illinois. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.cato.org/testimony/ct-tb052198.html>>.
- Bes, Rik... *Cross-border gambling in Europe and the role of the Internet; Implications for public health policy*. p. 1-2. [interaktyvus]. 2002, p. 1-2. [žiūrėta 2009-04-16]. <http://www.easg.org/barcelona2002/presentations/Rik_Bes_Cross_border_gambling.pdf>.
- Brown, S. Reasons for the Increase in Online Gambling. *Student Affairs Online*. [interaktyvus]. 2005, 6(4). [žiūrėta 2008-09-11]. <http://www.studentaffairs.com/ejournal/Fall_2005/OnlineGambling.html>.
- Civilka, M., et. al. *Informacinių technologijų teisė*. Vilnius, 2004.
- Dadey, D. *eCommerce, How much does it cost?* [interaktyvus]. Internet FAQ archives. 2004. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.faqs.org/contrib/articles2/eCommerceHowmuchdoesitcost.html>>.
- Denisenko, V. *Įkyri mintis – cenzūra internete*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.balsas.lt/naujiena/202083>>.
- Derevensky, J. L.; Gupta R. Internet Gambling Amongst Adolescents: A Growing Concern. *International Journal of Mental Health and Addiction*. [interaktyvus]. 2007, 5 (2): 4. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.springerlink.com/content/y62241278601w15j/fulltext.pdf>>.
- Griffiths, M. Gambling Technologies: Prospects for Problem Gambling. *Journal of Gambling Studies* [interaktyvus]. 1999, 15(3). [žiūrėta 2008-09-11]. <<http://www.springerlink.com/content/p6t5246180p6p510/fulltext.pdf>>.
- Griffiths, M. *Internet Gambling: Preliminary Results of the First U.K. Prevalence Study* [interaktyvus]. Brief research report. [žiūrėta 2008-09-15]. <http://www.camh.net/egambling/issue5/research/griffiths_article.html> .
- Khoo, H. *The Internetinternet revolution* [interaktyvus]. In defence of Marxism.1999 m. spalio 15 d. [žiūrėta 2008-09-11]. <http://www.marxist.com/scienceandtech/internet_revolution.html>.
- Künzi, K.; Fritschi, T.; Egger T. *Gambling and Gambling Addiction in Switzerland* [interaktyvus]. BASS (Büro für Arbeits und Sozialpolitische Studien). Empirical study of gambling practice, development, addiction and consequences. 2004 m. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.esbk.admin.ch/etc/medialib/data/gesellschaft/lotterie.Par.0002.File.tmp/res-spielsucht-e.pdf>>.
- Lessani, A. M. How much do you want to bet that the internet gambling prohibition Act of 1997 is not the most effective way to tackle the problems of online gambling? *The UCLA Online Institute for Cyberspace Law and Policy* [interaktyvus]. 1998, 5. [žiūrėta 2008-09-02]. <<http://www.gseis.ucla.edu/iclp/alessani.html>>.
- Moore, T. L. *The prevalence of disordered gambling among adults in Oregon: a replication study* [interaktyvus]. Oregon Gambling Addiction Treatment Foundation. 2006, p. 42, 53. [žiūrėta 2008-09-18]. <http://www.gamblingaddiction.org/PREV2006/ogatfprevalencestudy2006_072506.pdf>.
- Shaffer, H. J. *Internet Gambling & Addiction* [interaktyvus]. Harvard Medical School, division of addictions. 2004, p. 4. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.divisiononaddictions.org/html/publications/shafferinternet-gambling.pdf>>.
- Tidikis, R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius, 2003.
- Ureche, O.; Plamondon R. Digital payment systems for Internet commerce: The the state of the art. *World Wide Web* [interaktyvus]. 2000, 3(1). [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.springerlink.com/content/v65h217874175k02/fulltext.pdf>>.
- Volberg, R., et al. *Situational assessment of problem gambling services in California*

- [interaktyvus]. Office of Problem Gambling, California Department of Alcohol and Drug Programs. P. 27 [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.problemgambling.ca.gov/pdf/reportPGAassessment.pdf>>.
- Wonnacott, P.; Wonnacott, R. *Mikroekonomika*. Kaunas, 1998.
- Zittrain, J.; Edelman, B. *Internet Filtering in China* [interaktyvus]. Harvard Law School Research Paper No. 62. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/apcity/unpan011043.pdf>>.
- Allowing gambling, limiting the damage. *Swiss Federal Office of Public Health bulletin SPECTRA*. September. 2002, No. 34.
- Decide If, or When, Your Site Should Get a WebTrust Seal* [interaktyvus]. Bennet Gold chartered accountants. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.webtrust.net/decision.shtml>>.
- Kintantis taksofonų veidas. *Ryšių technikos naujienos* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-04]. <<http://rtn.elektronika.lt/rtn/0201/taksofon.html>>.
- Lagorio, Ch. Costa Rica: The Internet's Las Vegas. [interaktyvus]. *CBS Evening News*. [žiūrėta 2009-04-15]. <<http://www.cbsnews.com/stories/2006/04/07/eveningnews/main1481934.shtml>>.
- Legality [interaktyvus]. *Gambling planet*. [2008-09-15]. <http://www.gamblingplanet.org/legality_main.php>.
- Lošimų verslo konsultantų Christiansen Capital Advisors LLC svetainė internete [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-04]. <http://www.cca-i.com/Primary%20Navigation/Online%20Data%20Store/internet_gambling_data.htm>.
- Mahbubur, R. S.; Raisinghani, M. S. *Electronic commerce: Opportunity and Challenge*. [interaktyvus] Hershey: Idea Group Publishing. Hershey, PA, USA, 2000. [žiūrėta 2009-04-16]. <http://books.google.lt/books?id=mKFc0zsz_sUC&dq=Electronic+commerce&printsec=frontcover&source=bl&ots=qY4mYrLK0N&sig=Yd63kqzmkYFO-NryLkhDLU-Goew&hl=lt&ei=AD_nSYHMNIGN_QaRmr3vAw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3#PPP1,M1>.
- Milierius, J., et al. *E-government concept* [interaktyvus]. 2000 m. lapkričio 6 d. Ministro Pirmininko rezoliucija patvirtintas e-Valstybės koncepcijos Lietuvoje vystymo projektas. [žiūrėta 2009-04-16]. <<http://www3.lrs.lt/owa-bin/owarepl/inter/owa/U0032990.doc>>.
- Miller, J. *E-money mini-FAQ (release 2.0) Answers to Frequently Asked Questions about Electronic Money and Digital Cash*. *E-money* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-16]. <<http://projects.exeter.ac.uk/RDavies/arian/emoneyfaq.html>>.
- Norwegian Board of Technology. *Newsletter to the Parliament* [interaktyvus]. 2007, No. 14. [žiūrėta 2008-09-15]. <http://www.teknologiradet.no/dm_documents/RTT_Regulating_online_gambling_MFhfR.pdf>.
- Online casino rankings: payouts* [interaktyvus]. Gambling Planet. [žiūrėta 2008-09-04]. <<http://www.gamblingplanet.org/casino-list/sort-by/payouts>>.
- Online Gambling Payment Solution* [interaktyvus]. Sunshine Slots Casinos. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://sunshine-slots.com/gambling-internet.html>>.
- osCommerce Ratings Programme* [interaktyvus]. Holbi. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.holbi.co.uk/oscommerce-services/oscommerce-ratings-programme/>>.
- Parry, W. *Luxury mega-casinos to transform face of Atlantic City* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-20]. <http://www.usatoday.com/travel/news/2007-11-26-atlantic-city-casinos_N.htm>.
- Puidokaitė-Savickienė, R. *Paslaugų rinkos segmentavimas* [interaktyvus]. Socialinių mokslų kolegija. Elektroninė mokymo priemonė. 4.2 skirsnis. [žiūrėta 2009-04-17]. <http://www.emokymas.lt/emokymas/paslaugu_marketingas/kurso_archyvas/173806.html>.

- Scottish Consumer Council Press release. *E-commerce: lack of consumer trust holds it back* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <http://www.scotconsumer.org.uk/pressinfo/00news_re/nr08e-co.pdf>.
- Soros, G. *Towards a Global Open Society. The Economy*. [interaktyvus]. 1998. [žiūrėta 2009-04-16]. <<http://www.theatlantic.com/issues/98jan/opensoc.htm>>.
- Straipsnis internete apie šiuolaikinių taksofonų panaudojimo galimybes [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-04]. <<http://rtn.elektronika.lt/rtn/0201/taksofon.html>>.
- Swiss Federal Office of Public Health bulletin SPECTRA. *Allowing gambling, limiting the damage*. September 2002, No. 34.
- Tips on how to identify a scam or a fraud* [interaktyvus]. Consumer fraud reporting. [žiūrėta 2008-09-11]. <<http://www.consumerfraudreporting.org/identify.php>>.
- U.S. Congress Approves Bill to Ban Internet Gambling* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <<http://poker.about.com/b/2006/10/02/us-congress-approves-bill-to-ban-internet-gambling.htm>>.
- Pranešimo apie JAV senato 109 kongreso priimtą teisės aktą Safe Port Act, numaćiusio atsiskaitymų už internetinius lošimus draudimą, tekstas [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-11]. <http://www.rules.house.gov/109_2nd/text/hr4954cr/hr49543_portscr.pdf>.
- VeriSign: company information* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-09-15]. <<http://www.verisign.com/corporate/information/index.html>> .

INTERNET GAMBLING REGULATION. ARISING LEGAL ISSUES

Mantas Arasimavičius

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *Internet gambling is a new phenomenon, which has spread rapidly due to the development of Internet technologies and e-commerce. In real life, differently from the Internet, sovereign states were able to regulate the gambling sector appropriately: they have implemented license requirements, enforced prohibitions or left it for self regulation. However, Internet gambling appeared to be not so easily controllable with conventional regulatory measures.*

The Internet – understood as global computer network – has no boundaries. Every Internet user can easily access information on servers physically existing in other jurisdictions; anyone can also browse foreign web pages, purchase goods online or gamble with money. Development of e-commerce and e-payment technologies has simplified conclusion of commercial transactions, including gambling transactions; and e-trade has lost its connection to certain jurisdictions, because they were not essential in the global Internet space. This has triggered problems in defining applicable laws and finding effective legal regulatory instruments on the Internet and Internet gambling. All of this has led to the current situation, when games of chance in some foreign jurisdictions are organized without adequate limitations and are reachable over the Internet for the rest of the world. The USA tried to tackle

this negative phenomenon by blocking certain Internet pages, prohibiting e-payments for gambling, and prohibiting Internetinternet gambling itself. Nevertheless, the legal practice showed that even these strict measures on Internet gambling were not fully effective. Improving e-payment technologies and developing market of Internet gambling has soon presented certain opportunities to avoid the application of the imposed restrictions. Practice has also showed that in most cases the states were physically unable to control all anonymous violators on the Internet.

The Internet gambling problems, analyzed in this article, lead to exploration and comparison of the alternatives of the Internet gambling regulation and its prohibition, taking into account the experience of United States of America, which prohibited Internet gambling in 2006. The ineffectiveness of the prohibition is analyzed in this article, while looking for the most effective measures of control over Internet gambling, as well as for the measures securing the most vulnerable social groups against negative impact of gambling.

The results of the research have encouraged drafting of an ideal theoretical concept of Internet gambling control.

Legal regulation on Internet gambling, applicable within the territory of the Republic of Lithuania, is not progressive; the local Law on the games of chance currently bans all gambling activities, except for the ones explicitly described in the law, but participation in Internet gambling is not prohibited. The ambiguity of the law leads to an inability of the National gaming control commission to deal with foreign Internet gambling providers. Thus, there is an objective need for creation and implementation of new and effective Internet gambling regulation.

Finally, the article deals with Internet gambling prevalence and its regulation tendencies in the world that are important indicators for the Lithuanian legislator; which accordingly is being encouraged to take some regulatory steps, dealing with Internet gambling.

Keywords: *administrative law, games of chance, Internet gambling, gambling access, legal regulation of Internet, e-payments, gambling addiction, ideal legal regulation.*

Mantas Arasimavičius, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros doktorantas. Mokslinių tyrimų kryptys: administracinė teisė, azartinių lošimų teisė, azartinių lošimų priklausomybės mažinimas.

Mantas Arasimavičius, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Administrative Law and Procedure, doctoral student. Research interests: the administrative law, the gambling law, the reduction of gambling addiction.

